

Projectbeschrijving Medische Pilot

Doelstelling

In het jaar 2019 is door het Instituut voor de Nederlandse Taal (INT) bij wijze van experiment een database ingericht, waarin een klein deel van de medische woordschat beschreven wordt op verschillende niveaus. Doel van de pilot was vooral een aantal medische termen te bewerken op een zodanige wijze dat de betekenis daarvan ook voor niet-ingewijden of laaggeletterden volstrekt duidelijk zou zijn door het aanbieden van laagdrempelige definities. Bij het aspect van de toegankelijkheid en begrijpelijkheid van medische taal wilden we bovendien aandacht besteden aan het verschil tussen medisch taalgebruik in Vlaanderen en in Nederland.

Uitvoerders

Het project werd uitgevoerd door Boukje Verheij en Rob Tempelaars, beiden redacteurs van het *Algemeen Nederlands Woordenboek* (ANW), bijgestaan door taalkundig assistent Wil de Ruyter (invoer materiaal), ANW-hoofdredacteur Tanneke Schoonheim(†) (opzet), Mathieu Fannee (database) en Arnoud van den Eerenbeemt (extern medisch terminoloog) (controle van de medische gegevens).

Materiaal en werkwijze

Er is eerst een basislijst van medische termen ('indexwoorden') opgesteld, deels gebaseerd op de domeinnamen in het *Algemeen Nederlands Woordenboek* (ANW). Daarna zijn er enige onderwerpen (semantische clusters) uitgekozen om mee aan de slag te gaan, te weten termen die verband houden met: a) hartaandoeningen; b) diabetes; c) geluidservaring; d) schildklierproblemen. Bovendien zijn er enige termen geselecteerd waarbij er een duidelijk verschil is tussen de Vlaamse en de Nederlandse term, zoals *suppo/zetpil*.

Er zijn nu 1816 indexwoorden verzameld, een vrij willekeurige lijst die natuurlijk verre van compleet is en die termen bevat uit alle mogelijke medische categorieën. Van die lijst is een selectie, behorend tot de bovengenoemde vier clusters, bekeken. Uit die selectie staan 85 indextermen nog 'in bewerking'. 152 indextermen hebben op dit moment de status 'af' en zijn beschikbaar voor export. Daarvan zijn 52 termen een 'hoofdindexwoord' met een definitie en een zogeheten *semagram* (een uitgebreidere beschrijving van de betekenis van een woord dan een definitie alleen: het is een structuur waarin volgens een vast patroon bepaalde kenmerken van met elkaar samenhangende woorden kunnen worden ingevuld). De andere 100 termen zijn synoniemen van deze hoofdindexwoorden. Voor elk medisch kernbegrip zijn er nu dus gemiddeld zo'n 3 synonieme termen.

De termen werden eerst (of waren al) volledig bewerkt in het ANW en daarna voor de pilot.

Database in Lex'it

De pilot voor de medische woordenschat werd uitgevoerd in de op het INT ontwikkelde bewerkingsomgeving Lex'it.

Deze medische database is natuurlijk uitbreidbaar; denk bv. aan dialectwoorden, platte taal of hyperlinks naar andere medische bronnen. De database is in feite een kapstok waaraan allerlei informatie kan worden gehangen en met elkaar verbonden. Die informatie zou uit allerlei verschillende en ook externe bronnen kunnen komen, bv. afkomstig van organisaties met hun eigen specialisaties op het gebied van medische taal.

Basis van de 'kapstok' is het eigen, unieke INT-id dat elke medische term heeft meegekregen. Dankzij dit id is elke medische term (indien mogelijk) verbonden met het bijbehorende medische begrip in het internationale medische terminologiestelsel [SNOMED](#), beschikbaar gesteld door Nictiz. Ook bieden de INT-id's een springplank naar het *Algemeen Nederlands Woordenboek*, en verder naar de historische woordenboeken van het INT.

Momenteel bevat de werkmodus van de medische database de volgende kolommen. (Deze kolommen kunnen naar believen (on)zichtbaar worden gemaakt en worden uitgebreid.)

id (meerdere INT-id's, namelijk van synonieme *medische termen*, kunnen dus maar naar 1 SNOMED-id, oftewel 1 *medisch begrip*, verwijzen)

indexwoord (zelfde als indexterm; kan ook een woordgroep zijn)

synoniemen

status (in bewerking/naar hoofdredactie/af)

semantisch cluster (zou als een 'tag' kunnen functioneren; meerdere mogelijk per indexterm)

taalgebied (vooral nuttig als er verschil is tussen de Vlaamse en de Nederlandse term)

zie (om evt. te verwijzen naar het hoofdindexwoord, waar de volledige informatie incl. definities en semagram wordt gegeven)

ANW-hyperlink (vaak is een woord ook opgenomen in het *Algemeen Nederlands Woordenboek*, waar meer lexicografische informatie te vinden is, zoals 'woordfamilie', uitgebreide voorbeeldzinnen, spellinginformatie en noem maar op) en vanwaaruit kan worden doorgelinkt naar o.a. de historische woordenboeken van het INT)

Snomed-link (om meteen naar het bijbehorende begrip in SNOMED op <https://terminologie.nictiz.nl/art-decor/snomed-ct> te springen)

Snomed-code (het is cruciaal dat de juiste code en dus het juiste medische begrip aan een INT-indexwoord wordt gekoppeld)

medische term (vaak de Latijnse term; alleen ingevuld indien van toepassing)

omgangstaal Nederland (de meest gebruikte, meest patiëntvriendelijke term)

omgangstaal België (idem)

definitie (de uitgebreide definitie zoals die ook in het ANW staat)

eenvoudige definitie (deze definitie zou voor laaggeletterden ook meteen begrijpelijk moeten zijn)

categorie (specialismes/vakgebieden; behandelaars/specialisten/hulpverleners; instellingen/ organisaties; aandoeningen/ziektes; patiënten; hulpmiddelen/materialen; medicijnen/geneesmiddelen/supplementen; behandelingen /therapieën; gevolgen/symptomen; lichaamsdelen/organen; overig)

semagram (allerlei verhelderende kenmerken, in korte zinnen weergegeven, zoals bv. 'wordt behandeld door een internist'; in de user-friendly versie heet dit '**kenmerken**'.)

voorbeeldzin (zou in principe alleen gegeven moeten worden als die een verhelderende functie heeft)

opmerkingen

status (bewerkingsfase)

Pinkhofdefinitie (definitie zoals aangetroffen in de medische encyclopedie Pinkhof, gebruikt ter ondersteuning)¹

Screenshots van de werkomgeving in Lex'it:

¹ Het INT heeft de database van Pinkhof in bezit en mag deze data gebruiken.

Kies een tabel

Indexwoorden:

153 rij(en) gevonden (uit ±1.804 rijen)

Toon rijen

ZOEK in gehele tabel:

Maak indexwoord aan Verwijder selectie

Eerste Vorige 1 2 3 4 5 ... 16 Volgende Laatste

id	Indexwoord	syn	status	sem_cluster	Taalgebied	Zie	ANW_hyperlink	Snomed_link	S
9	achillespees	tendo Achillis; tendo calcaneus	Af		Nederland; Vlaanderen	tendo calcaneus	http://anw.ivdnt.org/article/achillespees	https://terminologie.nictiz.nl/art-decor/snomed-ct?conceptId=181705009	18
25	aed	aed-apparaat; aed-toestel; automatische externe defibrillator; defibrillator (2); hartstarter; reanimatieapparaat (1)	Af	hart; hart- en vaatziekten	Nederland; Vlaanderen	automatische externe defibrillator	http://anw.ivdnt.org/article/aed		
1435	aed-apparaat	aed; aed-toestel; automatische externe defibrillator; defibrillator (2); hartstarter; reanimatieapparaat (1)	Af	hart; hart- en vaatziekten	Nederland; Vlaanderen	automatische externe defibrillator	http://anw.ivdnt.org/article/aed-apparaat		

Kies een tabel: (voorg'CTRL ingedrukt houden om tabel toe te voegen, of SHIFT voor tabel in nieuwe tab)

Kies een tabel

Indexwoorden:

153 rij(en) gevonden (uit ±1.804 rijen)

Toon 10 rijen

ZOEK in gehele tabel:

Maak indexwoord aan Verwijder selectie

Eerste Vorige 1 2 3 4 5 ... 16 Volgende Laatste

id	Indexwoord	syn	status	sem_cluster	Taalgebied	Zie	ANW_hyperlink	Snomed_link	Snomed_code	Medische_term	Omgangstaal_NL	Omgangstaal_BE	Definitie	Eenvoud_def	Categorie	Semagram	Voorb
9	achillespees	tendo Achillis; tendo calcaneus	Af		Nederland; Vlaanderen	tendo calcaneus	http://anw.ivdnt.org/article/achillespees	https://terminologie.nictiz.nl/art-decor/snomed-ct/conceptid=181705009	181705009	tendo Achillis; tendo calcaneus	achillespees	achillespees			lichaamsdelen/organen		De achillespees zit s het onderbeen en ge mogelijkheid om op staan en vergemak achillespees is nood te kunnen lopen en i belangrijk bij fietse sprongen. (https://widen.nl/voetproblemen/achillespeesklachten/)
25	aed	aed-apparaat; aed-toestel; automatische externe defibrillator; defibrillator (2); hartstarter; reanimatieapparaat (1)	Af	hart- en vaatziekten	Nederland; Vlaanderen	automatische externe defibrillator	http://anw.ivdnt.org/article/aed			automatische externe defibrillator	aed	aed			hulpmiddelen/materialen		Bij een reanimatie n (defibrillator) pas w eest borstcompress gegeven zijn. (https://www.gezondheidszorg.nl/sites/gezondheidszorg.nl/files/gezondheidszorg_aanbod_2_0.pdf)
1435	aed-apparaat	aed; aed-toestel; automatische externe defibrillator; defibrillator (2); hartstarter; reanimatieapparaat (1)	Af	hart- en vaatziekten	Nederland; Vlaanderen	automatische externe defibrillator	http://anw.ivdnt.org/article/aed-apparaat			automatische externe defibrillator	aed	aed			hulpmiddelen/materialen		Een aed-apparaat is draagbaar hulpmidd om het hartritme we bij een hartinfarct. I middel van het afge elektrische schok. (https://www.bloedlog.nl/blog/AED-kopen/)
1436	aed-toestel	aed; aed-apparaat; automatische externe defibrillator; defibrillator (2); hartstarter; reanimatieapparaat (1)	Af	hart- en vaatziekten	Nederland; Vlaanderen	automatische externe defibrillator	http://anw.ivdnt.org/article/aed-toestel			automatische externe defibrillator	aed	aed			hulpmiddelen/materialen		Een aed-toestel is ee dat ook jouw leven i elektroden die op he worden, dient het to aan een patiënt die j met ernstige hartrit hartstilstand. (https://canblede_02740405)
99	automatische externe defibrillator	aed; aed-apparaat; aed-toestel; defibrillator (2); hartstarter; reanimatieapparaat (1)	Af	hart- en vaatziekten	Nederland; Vlaanderen		http://anw.ivdnt.org/article/aed			automatische externe defibrillator	aed	aed	draagbaar EHBO-apparaat dat bij een acute hartstilstand het hartritme analyseert en als er sprake is van een verstoorde hartritme dit herstelt door een elektrische schok te geven	draagbaar EHBO-apparaat dat een stilstaand hart weer op gang kan brengen	hulpmiddelen/materialen		Een Automatische E (aed) is een draagba hartritme weer kan i hartstilstand. Dit gel van een elektrische (https://www.hartstijl.nl/wat-is-een-aed/)
1521	AVG		Af		Nederland		http://anw.ivdnt.org/article/AVG#662373			AVG	AVG	-	arts die gespecialiseerd is in de behandeling van mensen met een vaatstenostrictie	arts voor verstandelijk gehandicapten	behandelaars/specialisten /hulpverleners		De Arts voor Versta Gehandicapten (AV) in de medische zorg een verstandelijke h (https://www.hartek/gezondheid-welzijn/)

Deze werkomgeving is en blijft beschikbaar voor een eventueel vervolgproject. Wie deze omgeving zou willen gebruiken, kan contact opnemen met het secretariaat van het INT.

Gebruikersvriendelijke versie

Onderdeel van de pilot was ook een experiment om de resultaten vanuit Lex'it te exporteren naar een formaat dat prettig leesbaar en raadpleegbaar is voor elke gebruiker. In de user-friendly versie krijgt de gebruiker meteen een overzicht van alle synoniemen en een eenvoudige definitie. Ook is meteen duidelijk wat de 'moeilijke medische term is' en wat de bijbehorende alledaagse term is in Nederland en Vlaanderen.

Het veld 'semantisch cluster' is niet weergegeven in deze modus, maar het is denkbaar dat we alle ingevulde semantische clusters als een soort tags verbinden aan een indexwoord, om het zoeken te vergemakkelijken.

De user-friendly modus wordt dynamisch gegenereerd door de inhoud van de database in de Lex'it-werkomgeving.

Screenshots van de user-friendly modus:

Kies een tabel: (vooraf CTRL ingedrukt houden om tabel toe te voegen, of SHIFT voor tabel in nieuwe tab)

Kies een tabel

user_friendly:

±2.739 rij(en) gevonden

Toon 10 rijen

ZOEK in gehele tabel:

Eerste Vorige 1 2 3 4 5 ... 274 Volgende Laatste

articles

achillespees

Zie: [tendo calcaneus](#)

taalgebied: Nederland; Vlaanderen

algemene term in Nederland: achillespees

algemene term in België: achillespees

medische term: tendo Achilles; tendo calcaneus

synoniemen: [tendo Achilles](#); [tendo calcaneus](#)

bekijk: [voorbeeldzin](#) [artikel in het ANW](#) [term in SNOMED](#)

aed

Zie: [automatische externe defibrillator](#)

taalgebied: Nederland; Vlaanderen

algemene term in Nederland: aed

algemene term in België: aed

medische term: automatische externe defibrillator

synoniemen: [aed-apparaat](#); [aed-toestel](#); [automatische externe defibrillator](#); [defibrillator \(2\)](#); [hartstarter](#); [reanimatieapparaat \(1\)](#)

bekijk: [voorbeeldzin](#) [artikel in het ANW](#)

aed-apparaat

Zie: [automatische externe defibrillator](#)

taalgebied: Nederland; Vlaanderen

aed-apparaat

Zie: [automatische externe defibrillator](#)

taalgebied: Nederland; Vlaanderen

algemene term in Nederland: aed

algemene term in België: aed

medische term: automatische externe defibrillator

synoniemen: [aed](#); [aed-toestel](#); [automatische externe defibrillator](#); [defibrillator \(2\)](#); [hartstarter](#); [reanimatieapparaat \(1\)](#)

bekijk: [voorbeeldzin](#) [artikel in het ANW](#)

aed-toestel

Zie: [automatische externe defibrillator](#)

taalgebied: Nederland; Vlaanderen

algemene term in Nederland: aed

algemene term in België: aed

medische term: automatische externe defibrillator

synoniemen: [aed](#); [aed-apparaat](#); [automatische externe defibrillator](#); [defibrillator \(2\)](#); [hartstarter](#); [reanimatieapparaat \(1\)](#)

bekijk: [voorbeeldzin](#) [artikel in het ANW](#)

automatische externe defibrillator

draagbaar EHBO-apparaat dat een stilstaand hart weer op gang kan brengen

taalgebied: Nederland; Vlaanderen

algemene term in Nederland: aed

algemene term in België: aed

medische term: automatische externe defibrillator

synoniemen: [aed](#); [aed-apparaat](#); [aed-toestel](#); [defibrillator \(2\)](#); [hartstarter](#); [reanimatieapparaat \(1\)](#)

bekijk: [uitgebreide definitie](#) [kenmerken](#) [voorbeeldzin](#) [artikel in het ANW](#)

AVG

insuline-injectie

inspuiting met insuline

taalgebied: Nederland; Vlaanderen

algemene term in Nederland: insuline-injectie

algemene term in België: insuline-injectie

medische term: insuline-injectie

synoniemen: [insulinespuit \(2\)](#)

bekijk: [uitgebreide definitie](#) [kenmerken](#) [voorbeeldzin](#) [artikel in het ANW](#) [term in SNOMED](#)

insulinepen

injectiespuit met insuline die lijkt op een vulpen

taalgebied: Nederland; Vlaanderen

algemene term in Nederland: insulinepen

algemene term in België: insulinepen

medische term: insulinepen

synoniemen: (geen)

bekijk: [uitgebreide definitie](#) [kenmerken](#) [voorbeeldzin](#) [artikel in het ANW](#)

Uitgebreide definitie

injectiespuit waarin een ampul met insuline gedaan kan worden, bestaande uit een op een vulpen lijkende houder, waarop een ragfijn naaldje geschroefd kan worden, gebruikt door mensen die diabetes (suikerziekte) hebben

Ok

insulinepomp

pomp waarmee insuline wordt toegediend

taalgebied: Nederland; Vlaanderen

algemene term in Nederland: insulinepomp

algemene term in België: insulinepomp